

ПРОГРАМА

вступного іспиту зі спеціальності
023 *Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація*
для здобувачів вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня

Програма складена з урахуванням програми рівня вищої освіти магістра зі спеціальності 191 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Вона містить п'ять розділів, у першому з яких відображені питання з історії мистецтва та архітектури, у другому розділі – з теорії та методології наукових досліджень в консервації та реставрації творів мистецтв, у третьому розділі – з наукових принципів консервації та реставрації творів мистецтва, архітектурно-мистецьких об'єктів, у четвертому розділі – з реставрації творів мистецтва з каменю та елементів мистецького вистрою будівель, у п'ятому розділі – з реставраційного матеріалознавства, техніки та технології в реставрації. Розроблені питання базуються на таких дисциплінах: «Історія мистецтв і архітектури», «Історико-культурна спадщина», «Основи теорії реставрації», «Методологія наукових досліджень в реставрації творів мистецтва», «Ремонт та реставрація будівель та пов'язаних з ними творів мистецтва», «Архітектурний та мистецький декор», «Сучасні методи та технології в реставрації творів мистецтва», що спрямовані на виявлення знань та умінь здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Форми контролю та критерії оцінювання

Організування та проведення вступних випробувань до аспірантури здійснюється відповідно до Правил прийому до аспірантури Національного університету «Львівська політехніка» у відповідному році.

Вступний іспит зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» проводиться у письмово-усній формі згідно з окремим графіком, який затверджується Ректором Університету та оприлюднюється на інформаційному стенді відділу докторантури та аспірантури й офіційному веб-сайті Університету не пізніше, ніж за 3 дні до початку прийому документів.

Екзаменаційні білети вступного іспиту зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» формуються в обсязі програми рівня вищої освіти магістра зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» та затверджуються на засіданні Вченої ради Навчально-наукового інституту архітектури та дизайну.

Результати вступного іспиту зі спеціальності оцінюються за 100-бальною шкалою.

Екзаменаційний білет вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності

023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» містить:

- письмову компоненту з чотирьох питань: три питання з розділів 1-5 основної програми і одне питання з додаткової програми, сформованої за темою планованого дисертаційного дослідження (кожне із чотирьох питань екзаменаційного білета оцінюється максимально в 20 балів; максимальна сумарна кількість балів письмової компоненти – 80 балів);

- усну компоненту вступного іспиту з чотирьох питань (кожне із чотирьох питань усної компоненти оцінюється максимально в 5 балів, максимальна сумарна кількість балів усної компоненти – 20 балів).

Критерії оцінювання кожного питання письмової та усної компоненти вступного іспиту зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» є такими:

Оцінка «відмінно» (18-20 балів для питань письмової компоненти та 5 балів для питань усної компоненти): вступник в аспірантуру бездоганно засвоїв теоретичний матеріал щодо змісту питання; самостійно, грамотно і послідовно з вичерпною повнотою відповів на питання; демонструє глибокі та всебічні знання, логічно будує відповідь; висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем; вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обґрунтовано будувати висновки.

Оцінка «добре» (14-17 балів для питань письмової компоненти та 4 бали для питань усної компоненти): вступник в аспірантуру добре засвоїв теоретичний матеріал щодо змісту питання, аргументовано викладає його; розкриває основний зміст питання, дає неповні визначення понять, допускає незначні порушення в послідовності викладення матеріалу та неточності при використанні наукових термінів; нечітко формулює висновки, висловлює свої міркування щодо тих чи інших проблем, але припускається певних похибок у логіці викладу теоретичного змісту.

Оцінка «задовільно» (10-13 балів для питань письмової компоненти та 3 бали для питань усної компоненти): вступник в аспірантуру в основному засвоїв теоретичний матеріал щодо змісту питання; фрагментарно розкриває зміст питання і має лише загальне його розуміння; при відтворенні основного змісту питання допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття.

Оцінка «незадовільно» (0-9 балів для питань письмової компоненти та 0-2 бали для питань усної компоненти): вступник не засвоїв зміст питання, не знає основних його понять; дає неправильну відповідь на запитання.

Виконання завдань вступного іспиту зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» передбачає необхідність неухильного дотримання норм та правил академічної доброчесності відповідно до Положення про академічну доброчесність у Національному університеті «Львівська політехніка». За порушення зазначених норм та правил вступники в аспірантуру притягаються до відповідальності згідно вимог чинного законодавства.

Розділ 1.

ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВА І АРХІТЕКТУРИ.

- 1.1. Систематизовані знання про історію образотворчого та прикладного мистецтва, архітектури, науки реставрації. Питання архітектурно-просторового розвитку міст і поселень у світі від найдавніших часів до наших днів, насамперед в аспекті їх мистецького опорядження, художньо-стилевих вирішень, функціональної побудови та архітектурного ансамблю. Особлива увага до вивчення історії розвитку архітектури міст та ансамблів у часи стародавнього світу та середньовіччя, ренесансу, бароко, історизму.
- 1.2. Знання про процеси й особливості розвитку міст від XV ст. до наших днів у країнах Європи та інших частин світу. Аналіз історичних процесів розвитку художньої культури в Україні та питання формування художньої регіональної самобутності. Розвиток мистецьких шкіл, вивченню визначних постатей художників, архітекторів та майстрів, які творили художню культуру України від епохи Русі-України X ст. до сучасності.
- 1.3. Історія формування художньої культури, архітектури та способів декорування будівель, благоустрою в містах у різних регіонах країн Європи (Помпеї, римські дороги, мощення вулиць та площ у середньовічних містах, площ в епоху ренесансу та бароко, міських вулиць у XVIII-XX ст.ст.). Декорування будівель, скульптурне оздоблення у Львові та в західному регіоні України, аналіз збережених прикладів та практики реконструкції. Сучасні вимоги до творів мистецтва у міському середовищі. Обладнання міських інтер'єрів: скульптура, огороження, вуличні ліхтарі, світильники, лави, ets.
- 1.4. Історія інтер'єру. Особливості формування інтер'єрів в різних історичних епохах. Стилізація інтер'єрів в історизмі, модерні, функціоналізмі, авторські стилі. Методика проектування стилізованих інтер'єрів. Передпроектні обстеження та інвентаризація збережених елементів інтер'єру. Аналіз іконографічних матеріалів та архівних документів. Програма реставраційних або реконструктивних робіт. концепція вирішення інтер'єру та його проектування.

Розділ 2.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В КОНСЕРВАЦІЇ ТА РЕСТАВРАЦІЇ ТВОРІВ МИСТЕЦТВ

- 2.1. Методологія реставраційного процесу та роль реставратора в цьому процесі. Комплексні наукові дослідження пам'ятки архітектури, визначення категорії цінності об'єктів, формування концепції реставрації та пристосування історичних архітектурних об'єктів. Методика виконання ескізного та робочого проекту для пам'ятки архітектури.
- 2.2. Реставрація об'єктів та творів мистецтва. Історичні зміни реставраційної методики, методика роботи з пам'ятками різних стилів, давності та регіональних відмінностей. Історичний досвід консервації та реставрації

кам'яних пам'яток у світі. Освоєння методики досліджень пам'ятки. Досвід реставрації пам'яток мурованої та дерев'яної архітектури, реставрації деталей з різноманітних застосованих в пам'ятках матеріалів.

- 2.3. Інформатика та основи комп'ютерного моделювання в дослідженні пам'яток культурної спадщини, творів мистецтва. Базові основи і принципи роботи і організації роботи комп'ютерних систем, методи формалізації і формування моделей об'єктів і процесів дослідження і проектування реставрації. Технології роботи програм текстових, графічних редакторів та автоматизованих систем архітектурного проектування.
- 2.4. Реновація, реставрація будівель різних видів та взаємопов'язаних з ними творів мистецтва, декоративного опорядження фасадів та інтер'єрів. Принципи збереження та реставрації історичної забудови. Методика проектної роботи для об'єктів, розташованих у сформованому архітектурному середовищі (окремі елементи споруд, фасади будинків, пам'ятники, елементи історичного благоустрою). Діагностика дефектів та технологія реставраційних заходів щодо історичних будинків в цілому та їх окремих частин (фасади, стіни, перекриття, дахи, штукатурії, столярка, скульптура, ліпний декор, декоративний метал).
- 2.5. Комплекс допоміжних історичних дисциплін, необхідних для практичного використання у процесі вивчення архітектурного об'єкту чи комплексу на стадії попереднього дослідження у роботі над реставраційним завданням. Основи архівознавства, історичної картографії, метрології та хронології, досліджень іконографії та історичних креслень, архітектурно-археологічних досліджень, методів лабораторних досліджень.

Розділ 3.

НАУКОВІ ПРИНЦИПИ КОНСЕРВАЦІЇ ТА РЕСТАВРАЦІЇ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА, АРХІТЕКТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ОБ'ЄКТІВ

- 3.1. Поняття „наукова методика„ та її місце у реставраційному процесі. Принципи реставраційних, ремонтно-реставраційних та консерваційних робіт.
- 3.2. Основні категорії, що визначають значимість твору мистецтва, та їх змістове навантаження.
- 3.3. Методологічна структура реставраційного процесу: підготовчі роботи, дослідження, проект реставрації, процес виконання, науково-реставраційний звіт.
- 3.4. Система цінностей архітектурної та мистецької спадщини, перелік цінностей твору мистецтва. Історична цінність твору мистецтва, архітектурного об'єкту (визначення) та критерії історичної цінності. Критерії історичної цінності: історична достовірність, правдивість; причетність до історичної події. Критерії історичної цінності: середовище, цінне дією, яка

увійшла в історію суспільства; історична значимість мистецьких та архітектурних елементів.

- 3.5. Мистецька цінність об'єкту та твору (визначення) та критерії цінності. Критерії автентизму, мистецької та естетичної цінності: період побудови; місце та значимість в світовій та вітчизняній культурі. Критерії архітектурної, мистецько-естетичної цінності: особливі архітектурно-художні елементи та пропорції; особливі архітектурно-будівельні та мистецькі конструкції.
- 3.6. Емоційно-художня цінність твору мистецтва та критерії емоційно-художньої цінності. Архітектурно-декоративне вирішення об'єкту; скульптурно-декоративні засоби художнього образу.
- 3.7. Науково-реставраційна цінність архітектурного об'єкту (визначення) та критерії науково-реставраційної цінності. Критерії науково-реставраційної цінності: реставраційні періоди на пам'ятці; значимість та цінність проведених реставрацій. Критерії науково-реставраційної цінності: система нашарувань форм; зміна первісного вигляду пам'ятки. Критерії функціональної цінності: пам'ятка як об'єкт експозиції, музеєфікація творів мистецтва; умови автентизму, «історичної правди» та комфортності в музеєфікації.
- 3.8. „Неруйнуючі” методи дослідження творів мистецтва. „Руйнуючі” методи дослідження творів мистецтва.

Розділ 4.

РЕСТАВРАЦІЯ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА З КАМЕНЮ ТА ЕЛЕМЕНТІВ МИСТЕЦЬКОГО ВИСТРОЮ БУДІВЕЛЬ

- 4.1. Проблеми і задачі реставрації елементів мистецького вистрою будівель. Науково-технологічне обстеження матеріалів конструкцій та оздоблення пам'яток архітектури. Очищення елементів мистецького вистрою будівель від забруднень.
- 4.2. Причини знищення каменю.
- 4.3. Консервація та реставрація кам'яних архітектурних деталей. Консервація та реставрація цегляних мурувань та деталей. Причини нищення деревини на пам'ятках. Реставрація та консервація пошкоджених елементів пам'ятки дерев'яних конструкцій. Методи укріплення зруйнованої та деструктованої деревини в пам'ятках архітектури. Антисептування дерев'яних елементів пам'ятки. Лакофарбові та декоративні покриття поверхні деревини на пам'ятках архітектури.
- 4.4. Забезпечення творів мистецтва і їх деталей від агресивного середовища.

- 4.5. Науково-технологічне обстеження металевих матеріалів конструкцій та оздоблення пам'яток архітектури. Очищення металевих елементів мистецького вистрою будівель від забруднень.
- 4.6. Консервація та реставрація штучних мармурів та архітектурних деталей.
- 4.7. Консервація та реставрація кераміки та дахівки. Реставрація мозаїчних підлог. Забезпечення деталей від від агресивного середовища.
- 4.8. Методи та методика виконання доповнень на кам'яній пластиці.
- 4.9. Методи та методика склеювання частин розбитої пам'ятки.
- 4.10. Техніки та технології кріплення архітектурних деталей до несучих конструкцій пам'ятки.

Розділ 5. РЕСТАВРАЦІЙНЕ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО, ТЕХНІКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ В РЕСТАВРАЦІЇ

- 5.1. Фізично-механічні властивості пористого каменю. Техніки та технології обробки пористого каменю.
- 5.2. Принципи виконання архітектурних деталей з вапняку. Особливості виконання великогабаритних скульптур з пористого каменю.
- 5.3. Вибір та способи використання творів мистецтва з кристалічного каменю. Методика площинної обробки архітектурних деталей з мармуру. Архітектурні та декоративні деталі з алебастру. Особливі вимоги до виконання творів з алебастру.
- 5.4. Архітектурні деталі зі штучного каменю. Вимоги та особливості інструментів для виконання тинькувальних робіт. Історичні декоративні тиньки: характеристики технологічного процесу та умови виконання тиньків.
- 5.5. Вимоги до виконання моделей, форм та відливів з гіпсу.
- 5.6. Принципи виконання профільованих архітектурних деталей з гіпсу. Техніки та технології виконання вапняних та гіпсових стюків. Техніки та технології виконання обрамлень та декорацій на арках та склепіннях. Принципи забезпечення творів з гіпсу від впливу атмосферних опадів.
- 5.7. Техніка та технологія виконання декоративних деталей з романського цементу.
- 5.8. Методи та методика полірування оброблених декоративних поверхонь.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Державні будівельні норми України. Реставраційні, консерваційні та ремонтні роботи на пам'ятках культурної спадщини, ДБН В.3.2-1-2004.
2. Консервація і реставрація пам'яток архітектури. Методичний посібник. Київ-Львів 1996, с. 143-149.
3. Подъяпольский С.С., Бессонов Г.Б., Беляев Л.А. Реставрация памятников архитектуры. М.: Стройиздат, 1988. - 264 с.
4. Никитин М., Мельникова Е. Химия в реставрации. Справочное пособие. Ленинград: Химия, 1990. – 304 с.
5. Пруцын О. Реставрация и реконструкция архитектурного наследия. Теоретические и методические основы реставраций исторического и архитектурного наследия: Учебное пособие.- Москва.: Академия реставраций, 1996.- 91с.
6. Вологодский Б. Инженерные работы при реставрации памятников архитектуры. Москва: "Советская Россия", 1958. — 31 с.
7. Попова Н.А. Реконструкция и реставрация историко-архитектурного наследия. Саратов: Аквариус, 2003. — 99 с.
8. Małachowicz E. Konserwacja i rewaloryzacja architektury w zespołach i krajobrazie. Wrocław 1994, s. 284-294
9. Koss A. Konserwacja zabytkowych elewacji aktem kreacji i kontynuacji. Wiadomości konserwatorskie Województwa krakowskiego 5. Kraków 1996. s. 57-65.
10. Łukasiewicz J. Tworzenie się patyny i problem jej zachowania na zabytkach kamiennych. Wiadomości konserwatorskie Województwa krakowskiego 5. Kraków 1996. s. 125-135.
11. Tajchman J. Metoda konserwacji i restauracji dziedzictwa architektonicznego w zakresie zabytkowych budowli. Toruń 2009.
12. Domaśłowski W. Profilaktyczna konserwacja kamiennych obiektów zabytkowych. Toruń 1993.
13. Gruszecki A., Konserwacja ruin w Anglii, „Ochrona Zabytkow”, 1958, nr 3-4, s. 227-242;
14. Tajchman J. Konserwacja ruin historycznych. Uwagi o metodzie. // Ochrona zabytków, 2005. R.58, nr4. – S.43 (S. 27-46)
15. Domaśłowski W., Kęsy-Lewandowska M., Łukaszewicz J.W. Badania nad konserwacją murów ceglanych. Toruń : Wydaw. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2004. - 188 s.
16. Conservatio est aeterna creatio : księga dedykowana prof. Janowi Tajchmanowi / red. Janusz Krawczyk; Romuald Drzewiecki, Stanisław Medeksza [et al.]; tł. Tomasz Waszak. - Toruń : Wydaw. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 1999. - 437 s.
17. Ważny J., Karyś J.; Fojutowski A. Ochrona budynków przed korozją biologiczną. Warszawa : Arkady, 2001. – 374 s.

18. Jarmontowicz A., Krzywobłocka-Laurów R., Lehmann J. Piaskowiec w zabytkowej architekturze i rzeźbie. Warszawa: Towarzystwo Opieki nad Zabytkami, 1994. - 63 s.
19. Odgers D., Alison H. Stone. London: English Heritage, Farnham, Burlington, Ashgate, 2012.
20. Saunders D. Lasers in the conservation of artworks IX. London: Archetype Publications ; 2013.
21. Richmond A., Lee Bracker A. Conservation: Principles, Dilemmas and Uncomfortable Truths. Routledge, 2009. -250 c.
22. Dickmann K., Fotakis C., Asmus J. F. Lasers in the Conservation of Artworks. LACONA V Proceedings, Osnabrück, Germany, 2003.
23. Brandi C. Theory of Restoration, trans. Cynthia Rockwell. Florence, 2005.
24. Price N., Talley M. K., Melucco A. V., Historical and Philosophical Issues in the Conservation of Cultural Heritage. Los Angeles, 1996.
25. Dvořák M. Katechismus der Denkmalpflege. – Wien, 1918. –39 s.
26. Grabski M. Ochrona budownictwa drewnianego. Wydawnictwo: Księgarnia Akademicka w Krakowie. Krakow, 2012. 332 S.
27. Bogdanowska M. Art restoration distonary ang-pol pol-ang słownik konserwacji. Wydawnictwo: Politechnika Krakowska, 2011. 215 S.
28. Doktryny i realizacje konserwatorskie w świetle doświadczeń krakowskich ostatnich 30 lat. Wydawnictwo: WAM. Kraków, 2011, 432 S.
29. Jan Tajchman. Metoda konserwacji i restawracji dziedzictwa architektonicznego w zakresie zabytkowych. Torun, 2009
30. Tajchman J., Najder T., Cement, beton i żelbet w zabytkach architektury: - wady i zalety (w:) Naprawy i wzmocnienia konstrukcji budowlanych – konstrukcje żelbetowe. XXI Ogólnopolska Konferencja Warsztat Pracy Projektanta Konstrukcji, Szczyrk 8-11 marca 2006, Gliwice, Tom III, s. 145-213.
31. Tajchman J., W sprawie konieczności ustanowienia standardów wykonywania projektów dotyczących prac planowanych w zabytkach architektury. Ochrona Zabytków Nr 1, 2008, s. 79-107.
32. Закон України “Про охорону культурної спадщини” : офіційн. текст прийнятий Верх. Радою України 08 червня 2000 р. : із змінами та доп. станом на 1 квіт. 2011р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України : [сайт] — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1805-14> (04.08.2011) — Назва з екрану.
33. Стародубцева Л. Архітектура постмодернізму. Історія, теорія, практика. Київ, „Спалах”, 1998. – 258 с.
34. Тимофієнко В., Пучков А. Криза і сподівання фундаментальної науки // Архітектурна спадщина України: щорічник Держбуду України.-2002. – Вип.5.
35. Чепелик В. Український архітектурний модерн. —К.:КНУБА, 2000 – 253 с.
36. Тимофієнко В. Архітектура і монументальне мистецтво. Терміни та поняття. – Київ. Ін-т проблем сучасного мистецтва. – 2002.

37. Запаско Я., гол.ред. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. – ЛьвівЖ ЛАМ, 2000. – Т. 1-2.
38. Енциклопедія українознавства. Львів: НТШ, 1993-2010. – Т. 1-11.
39. Porebski M. Dwie sztuki w zarysie. – Warszawa, wyd-wo Arkady, 1976. – Т. 1-2.
40. Muzealnictwo. N 1-60. Warszawa, KOBIDZ, 2000-2015.